ಹಾಗೂ ಕಾಲುಗಳ ನಡುವೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಸರಾಗವಾಗಿರಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಗೊರಸು ಸಣ್ಣದಾಗಿದ್ದು ರಾಸುವಿನ ಭಾರವನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ತಡೆಯುವಂತಿರಬೇಕು.

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮ

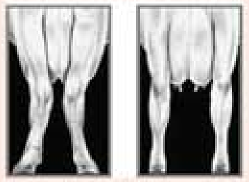

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಉತ್ತಮ

5. ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ: ಹಸುವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಒಂದು ಬಾರಿ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದು ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ಬಾರಿಯಾದರು (ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಸಂಜೆ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ) ಹಾಲನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕರೆದು, ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದೃಢಿಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಗುಣ, ಸ್ವಭಾವ, ಕೆಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ತೊಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ತೊಂದರೆಗಳಾದ ಬಿಗಸು ತೊಟ್ಟು, ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹೈನುರಾಸುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವಾಗ, ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಶೇಕಡ 40 ರಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಲು, ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವುವಿನ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ದೀರ್ಘ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡುವಂತಹ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಗುಣಗಳು ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ :–

ಅ. ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಆಳ: ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಆಳ ಮಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು, ಮೊಣಕಾಲಿಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಇರುವುದು ಸೂಕ್ತ.

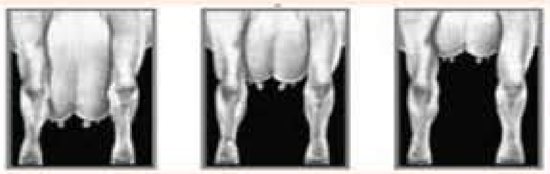

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮ

ಆ. ತೊಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಾನ: ತೊಟ್ಟುಗಳು ಸಮನಾಂತರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಹಸುವಿನ ಹಿಂಭಾಗ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ತೊಟ್ಟುಗಳು ಸಮನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕು

.

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮ

ಇ. ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಹಿಂಭಾಗ: ಕೆಚ್ಚಲು ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು, ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮೇಲಿನ ಭಾಗ ದೃಢವಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿನವರೆಗೆ ಸಮಾನ ಅಗಲವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕೆಳಭಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೋಲಾಕಾರವಾಗಿರಬೇಕು.

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮ

ಈ. ಕೆಚ್ಚಲ ನಡುವಿನ ಸೀಳು: ಕೆಚ್ಚಲಿನ ನಡುವಿನ ಕಟ್ಟುಬಂಧನ ದೃಢವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಬಲ ಮತ್ತು ಎಡ ಭಾಗಗಳ ನಡುವಿನ ಸೀಳು ಕಾಣುವಂತಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿರಬೇಕು.

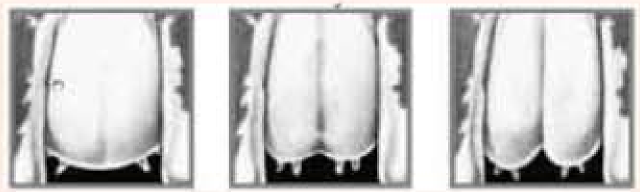

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮ

ಉ. ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮುಂಭಾಗ : ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮುಂಭಾಗ ಜೋತಾಡದೆ, ದೇಹಕ್ಕೆ ದೃಢವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮ

ಊ. ತೊಟ್ಟುಗಳು : ನಾಲ್ಕೂ ತೊಟ್ಟುಗಳು ಕೊಳವೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸಮಾನ ಗಾತ್ರ, ಮಧ್ಯಮ ಸುತ್ತಳತೆ ಮತ್ತು 2 ಇಂಚಾದರೂ ಉದ್ದ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಸಾಧಾರಣ ಉತ್ತಮ

ಅಲ್ಲದೆ, ಹಾಲು ಕರೆದ ನಂತರ, ಕೆಚ್ಚಲು ಹಿಂಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಹಸುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನರಹಿತ ಹಾಲು ಸೋರುವಿಕೆ ಗುಣವಿರಬಾರದು. ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುವಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಕೆಚ್ಚಲಬಾವುವಿನಂತಹ ಕಾಯಿಲೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

Technical Folder Series No. 29/2020

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ, ಪಶು ಹಾಗೂ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೀದರ

ಭಾ. ಕೃ. ಅ. ಪ. – ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು

ಹೈನು ರಾಸುವಿನ ಆಯ್ಕೆ

ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ :
ಡಾ. ಶೋಧನ್ ಕೆ. ವಿ.
ಡಾ. ರಮೇಶ ಟಿ. ಜೆ.
ಡಾ. ಚೇತನ್ ಎನ್.
ಡಾ. ಕೇದಾರನಾಥ್
ಡಾ. ನವೀನ್‌ಕುಮಾರ್ ಬಿ. ಟಿ.
ಡಾ. ರಶ್ಮಿ ಆರ್.
ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ್ ಎಲ್.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ
ಹಿರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು
ಭಾ. ಕೃ. ಅ. ಪ. – ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ,
ಮೀನುಗಾರಿಕಾ ಕಾಲೇಜು ಆವರಣ, ಎಕ್ಕೂರು, ಕಂಕನಾಡಿ ಅಂಚೆ,
ಮಂಗಳೂರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ – 575002
www.kvkdk.org, kvkdk@rediffmail.com, 0824-2431872

ಮೇ, 2020

ಉತ್ತಮ ಹೈನು ರಾಸುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೈನು ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ರೈತರ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ. ಹೈನುಗಾರಿಕಾ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿನ ಲಾಭನಷ್ಟ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಸುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೈನುರಾಸುಗಳನ್ನು ರೈತರು ಸಂತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಹೈನುರಾಸು ಸಾಕಾಣಿದಾರರಿಂದ ಕೊಳ್ಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ರೈತರಲ್ಲಿ ಹೈನು ರಾಸುಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯ ಕೊರತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೈತರಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಇದ್ದರೆ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಮಾಡುವ ಮೋಸಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉತ್ತಮ ಹೈನುರಾಸುವಿನ ಆಯ್ಕೆಗೆ ರಾಸುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ವಿವಿಧ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿರಬೇಕು.

ಹೈನು ರಾಸುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವಾಗ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು.

1. ತಳಿಯ ಆಯ್ಕೆ :

- ರೈತರು ಹೈನುರಾಸುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವ ಮುನ್ನ ತಾವು ಸಾಕಬಯಸುವ ಹೈನುರಾಸುಗಳ ತಳಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ತಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.

- ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅನುಭವವುಳ್ಳ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚು ವಿದೇಶಿ ವಂಶವಾಹಿನಿಗಳು ಇರುವಂತಹ ಮಿಶ್ರ ತಳಿ ಹೈನುರಾಸುವನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಶೇ. 50 – 62.5 ವಿದೇಶಿ ವಂಶವಾಹಿನಿಗಳುಳ್ಳ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಉತ್ತಮ.

- ನಿರಂತರ ಹಸಿರು ಮೇವು ಹಾಗೂ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರದ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಮೇಯಿಸುವುದಾದರೆ ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸಿ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದಾದರೆ ಹೆಚ್.ಎಫ್ ಮಿಶ್ರತಳಿಯನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿರಂತರ ಹಸಿರು ಮೇವು ಹಾಗೂ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು, ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕುವುದಾದರೆ ಜರ್ಸಿ ಮಿಶ್ರತಳಿಯನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಉತ್ತಮ.

- ಹೈನು ತಳಿಯ ಆಯ್ಕೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಹಾಲಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಭಿತವಾಗಿದೆ. ದ್ರವ ರೂಪದ ಹಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಲಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಂತಹ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಉಳ್ಳ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್.ಎಫ್. ತಳಿ ಉತ್ತಮ ಆಯ್ಕೆ. ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಬ್ಬು ಹಾಗೂ ಘನ ವಸ್ತುಗಳಿರುವಂತಹ ಹಾಲನ್ನು ನೀಡುವ ಜರ್ಸಿ ಮಿಶ್ರ ತಳಿ ಅಥವಾ ಎಮ್ಮೆ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಉತ್ತಮ.

2. ಹೈನು ರಾಸುವಿನ ಆಯ್ಕೆ :

- ಹಸುಗಳನ್ನು ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಖರೀದಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅವುಗಳ ತಳಿ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಮಾನದಂಡವನ್ನಾಗಿಸಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಹೈನು ರಾಸುವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ರಾಸುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುವಂತಹ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಸೂಲಿನ ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ರಾಸುವಿನ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ವಂಶಾವಳಿ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರಿಂದ ಅದರ ಉತ್ಪಾದಕತಾ ಕ್ಷಮತೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಹೈನು ರಾಸುವಿನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ :

- ಕರುಗಳ ಜನನದ ಅಂತರ 12–14 ತಿಂಗಳು ಅವಧಿಯದಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.
- ಮೊದಲ ಕರುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುವ ವಯಸ್ಸು ತಳಿಯನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರ ತಳಿ ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 2 1/2 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬೇಕು.
- ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲಲು ಮೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಗಳು ಬೇಕಾದ ಹಸುವು ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಹೈನು ರಾಸುವಿನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ

- **ಸೂಲಿನ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ:**

  ಹಸುವಿನ ಸೂಲಿನ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿಯು ತಳಿಯನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರ ತಳಿ ಹೆಚ್ ಎಫ್ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ 3000–4500 ಲೀ, ಜರ್ಸಿ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ 2000–3500 ಲೀ, ಹಾಲನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

- **ಹಾಲು ನೀಡುವ ಅವಧಿ :**

  ಒಳ್ಳೆಯ ಹೈನು ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುಮಾರು 15–20 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ರಾಸುಗಳು ಈ ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಮಾರು 30–60 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೈನುರಾಸುವು 10 ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಾಲನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು.

- **ಹಾಲಿನಲ್ಲಿನ ಶೇಕಡಾವಾರು ಕೊಬ್ಬು ಮತ್ತು ಘನ ವಸ್ತುಗಳು:**

  ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ದರವನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಶೇ. ಕೊಬ್ಬು ಮತ್ತು ಘನವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದರಿಂದ ನಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಹಸುವು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಆ ತಳಿಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿರುವಂತಹ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಹಾಲಿನ ಕೊಬ್ಬು ಹಾಗೂ ಘನ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿರಬಾರದು.

ಹಸುವಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾಹಿತಿ:

1. ವಯಸ್ಸು : ಹೈನುರಾಸುಗಳು 3 ಮತ್ತು 4ನೇ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಹಾಲನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಚಿಸುವವರು 2 ಅಥವಾ 3ನೇ ಸೂಲಿನಲ್ಲಿರುವಂತಹ, 2–4 ಶಾಶ್ವತ ಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳ ಹಸುವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮ.

2. ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆ : ತುಂಬು ಗರ್ಭದ ಹಸು ಅಥವಾ ಕರು ಹಾಕಿದ 10 ದಿನಗಳೊಳಗಿನ ಹಸುವನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು ಅತಿ ಉತ್ತಮ. ಖರೀದಿಸಿದ ಹಸುವು ತುಂಬು ಗರ್ಭದ್ದಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈಯುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಹಸುವನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿ ಕರು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಸಾಗಿಸುವುದು ಲೇಸು.

3.ಆರೋಗ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಹಸುಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಂತಿಯುತವಾಗಿದ್ದು, ಚುರುಕು ನೋಟ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಮೇಲ್ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರಿರಬೇಕು. ಕಿವಿಗಳು ಬಿಗಿಯಾಗಿದ್ದು, ಯಾರಾದರೂ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಕೂಡಲೇ ಕಿವಿಗಳು ಅವರತ್ತ ತಿರುಗಿಸಬೇಕು. ಹೈನು ರಾಸುಗಳು ಮೆಲಕು ಹಾಕುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಆಹಾರ ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಿರಬೇಕು. ಚರ್ಮವು ನುಣುಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ರೋಮಗಳು ಇರಬಾರದು.

4. ಹೈನು ರಾಸುವಿನ ಮೈಕಟ್ಟು : ಅತೀ ದಪ್ಪ ಅಥವಾ ತೀರಾ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಹಸುಗಳು ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ, ತಾವುಕೊಳ್ಳುವ ಹಸುವು ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ್ದಾಗಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸರಾಗವಾಗಿ ಓಡಾಡಬೇಕು.

ಅ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳು ಆಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಅಡಿಭಾಗ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಕೊಡಲಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ (wedge shaped) ಇರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಕುತ್ತಿಗೆ ನೀಳವಾಗಿರಬೇಕು.

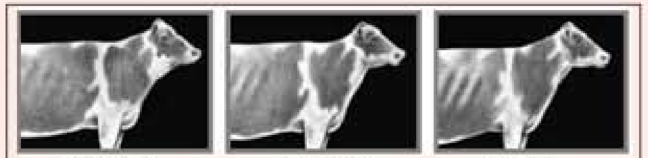

ನಿರುಪಯುಕ್ತ | ಸಾಧಾರಣ | ಉತ್ತಮ

ಆ. ಅಗಲವಾದ ಸೊಂಟ ಉತ್ತಮ ಹೈನು ರಾಸುವಿನ ಲಕ್ಷಣ. ಸೊಂಟವು ಅಗಲವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೈನು ರಾಸುವು ಪ್ರಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗೀಡಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು.

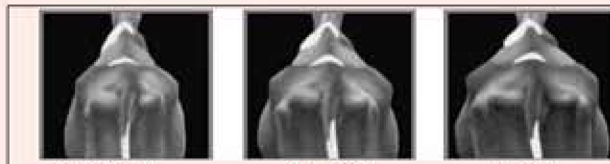

ನಿರುಪಯುಕ್ತ | ಸಾಧಾರಣ | ಉತ್ತಮ

ಇ. ಹೈನು ರಾಸುವಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅದರ ಕಾಲುಗಳು ಗಿಡ್ಡವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು